

LIBRIS | We know
books

ION DRUȚĂ

Povara bunătății noastre

ROMAN

Ediția a VIII-a

CARTIER POPULAR

Iarna amintirilor. Prefață.....	5
Balade din câmpie. Roman	7
Capitolul I Minunea cerească.....	9
Capitolul II Casa de pe dealul mare.....	26
Capitolul III Moldova	48
Capitolul IV Glasul vetrelor străbune.....	59
Capitolul V Pădure, verde pădure	75
Capitolul VI Semănătorii și culegătorii.....	95
Capitolul VII Vremea șezătorilor, vremea nunților	114
Capitolul VIII Noști de vară, noști de câmpie.....	138
Capitolul IX Maci roșii, maci fierbinți.....	158
Capitolul X Norocul	196
Capitolul XI Ostințe pentru copii.....	215
Capitolul XII Domnișoara în alb	232
Ultima lună de toamnă. Nuvelă.....	255
Povara bunătații noastre. Roman	315
Capitolul I Cina cea de taină.	317
Capitolul II Fratele nostru, pelinul	349
Capitolul III Vița-de-vie.....	361
Capitolul IV Bursucii.....	384
Capitolul V Darul măsurii	407
Capitolul VI Noștile fără lună	438
Capitolul VII Miluirea	464
Capitolul VIII Colindele și colindătorii.....	492
Capitolul IX Ultimul oaspete	516
Capitolul X Cântecul zăpezilor	534
Capitolul XI Izolarea	549
Capitolul XII Fluturi negri	561
Păstori ai cuvintelor frumoase	585
Calea-Robilor. Postfață.....	595

LBRIS

We know
books

Balade din câmpie

Roman

Minunea cerească

Ningea. Peste Câmpia Sorociei ningea încet, domol, agale, și venea potopul cea alb de sus nu ca o ninsoare oarecare, ci ca o mare binefacere cerească. Fulgi mășcați și blânzi cădeau nu atât pe pământ, cât pe sireacul suflet omenesc, pentru a-l mai mângâia, pentru a-l mai îmbărbăta oarecum.

„Elei, Doamne, d-apoi cine și-o mai fi adus aminte și de noi?!”, se mirau țăranii, iar în vreme ce stăteau ei de se mirau, de sus cernea cu fulgi pletoși, frumoși și albi. De vânt – nici pomeneală. Iese lumea de se miră și sus în deal, și jos în vale, iar din cer tot coboară, legănându-se a jale, legănându-se a dor, fulgi aleși, numai unul și unul.

O zi întreagă s-a mirat lumea, o zi întreagă a tot nins, ș-a fost o zi, cum nu s-a mai aflat.

— Așa ninsoare mai rar, ziceau bătrânii, așa ninsoare îți vine o dată în viață, atunci când îți vine...

Sufletul tresaltă, sufletul caută în fel și chip să se dumească – de unde atâta curățenie, de unde atâta seninătate și voie bună? Crăciunurile au trecut demult – și cel pe nou, și cel pe vechi, dar, pentru că unica și marea minune a iernii rămânea tot ea, sărbătoarea Nașterii Domnului, oamenii și-au zis: „Măi, s-o întors Crăciunul!”

Drept care întreaga Câmpie a Sorociei, cu văile și dealurile sale, cu satele și cătunele de pretutindeni, îngâna în sine a ei o colindă pe care cerul i-o tot picura de sus fulg cu fulg, vers cu vers.

*Trei păstori se întâlneau,
Trei păstori...*

Frig – deloc. Era cald, era moloșag, peste sate – fum subțire cu iz de mămăligă, așa încât oamenii au lăsat cuptoarele și sobele, mai ieșind pe afară, și vraja acelei ninsori a început a trezi doruri cine știe de pe unde, vise cine știe de pe când.

Și tot ninge, ninge, ninge. Fulgi cumiți, îngândurați se lasă peste case, peste garduri, peste câmpuri, peste tot ceea ce putea fi, dar nu a fost, și, împreună cu această dumnezeiască ninsoare, oamenii încep a se simți așa, deodată, tam-nisam, fericiți. O mie de ani să fi tot nins, o mie de ani ar fi tot stat ei înmărmuriți acolo unde i-a prins ninsoarea, acolo unde i-a luminat Dumnezeu, dar, de, ce să-i faci?...

Trecătoare-s toate pe lumea asta, trecătoare a fost și ninsoarea. A ținut numai o singură zi. Mai spre sară, cerul s-a limpezit, dar, pentru că ninsoarea a fost mult prea mare, în lungul văilor ce șerpuiau domol dinspre Prut spre Nistru, prin văgăunile pe unde până mai nu demult satele se țineau mână de mână, acum zăcea omăt peste omăt.

Nici tu vale, nici tu deal, nici tu câmp, nici tu pădure, iar de prin locurile dosnice, pe unde de când lumea se cuibăreau satele, acum se înălțau doar cușme albe, spânzurate de cer cu câte-o ațșoară de fum, prinse de pământ cu câte-o creangă de vișinar, încălzite cu câte-un bob de lumină abia clipocind sub streșină.

— Stai că s-o întors nu numai Crăciunul. S-o întors și iarna...

Și-o fi zis într-un ceas rău, pentru că chiar în noaptea ceea s-a repezit de peste Nistru un pui de frig. Nu era el cine știe ce, frigul cela. Ba te apucă așa deodată, ba se domolește, și iar vine, și iar se trece. A tot ținut-o așa cu amăgeli până a prins omătul pojghiță subțire de gheață, hei, și apoi să vezi viscole, să vezi iarnă grea!

Furtuni de zăpadă, îmbrobodite în șaluri albe, veneau peste câmpie schelălăind și dănțuind care mai de care. Ș-au tot suflat pojghița ceea subțire de gheață, ce acoperea întreaga

câmpie, ș-au tot șlefuit-o până au făcut-o ca sticla, așa încât, dacă vântul smulgea din gireada cuiva o pănușă, o gonea de la Prut spre Nistru, apoi de la Nistru o întorcea 'napoi spre Prut și-o tot gonea înapoi și încolo de-ți era mai mare mila.

— Să te ferească Dumnezeu de așa ceva, ziceau bătrânii, făcându-și cruce, pentru că, dacă o nevinovată pănușă trece printr-atâtea, ce i-o fi așteptând pe cei mulți și plini de păcate?!

Și iară o fi zis într-un ceas rău, pentru că nu trece multă vreme la mijloc și, într-o noapte, pe când crivățul gemea și-și făcea de cap, urechea țaranului desprinde din fașa celor friguri urlet de fiară. Se strecurau urletele celea prin sticla ferestrelor, pe sub căptușeala ușilor, prin muțenia pereților de lut. Au început a bate câinii, vitele se frământau în grajduri, sforăind și mugind a groază, s-au trezit sugacii și-au prins a scânci prin leagănele lor.

Haitele însă, cum au luat câmpia de la o margine, au călcat-o sat cu sat, așa că nu mai era chip de scăpare. Goniți de foame și frig, lupii clănțăneau pe acoperișurile grajdurilor, se încăierau ei înde ei, se hârjoneau prin ogrăzi, pe după case, apoi, parcă împăcându-se, se făceau a se duce în drumul lor și, cum inima bietului țaran începea a-și veni la loc, dihania se apropie pe nesimțite de pragul casei și zgreaptână cu gheara scândura ușii, așijderea unei pisici degerate ce se cere la cald.

— Ia mâi nevoie!

Firește, se întâmpla și mai înainte să coboare iarna lupii de prin munți, și ei porneau valvârtej peste sate, dar oamenii, mai cu o furcă, mai cu o ghioagă, mai cu o sudalmă, de bine, de rău, își apărau avutul. Știau de undeva cam pe când aveau să năvălească haitele și ba uitau o furcă în tindă, ba o ghioagă în ungher, ba lăsau un început de ciudă să treacă de azi pe mâine.

Acum însă au fost luați pe neașteptate și nici tu furcă, nici tu ghioagă, nici tu sudalmă, așa ca să te prindă și să te scoată din casă. De vină era ninsoarea cea nemaipomenită, care a

ținut o zi de dimineață până sara și a răscolit, bat-o pustia, sufletul oamenilor, făcându-i pe toți poeți, iar poetul, chiar de-ar porni să caute prin gosș odărie furca, ghioaga ori bărdița, nu le va da de urmă cât veacu!, pentru că, la urma urmei, ce-i trebuie unui poet furcă, ghioagă ori bărdiță?!

Ajunși stăpâni pe-o lume blândă, visătoare, lupii nu se mai puteau ogoi. Săreau peste gard dintr-o ogradă în alta, se cățarau pe suluri de zăpadă, smulgeau cu colții paie din streășină, se ițeau prin ochiurile ferestrelor rămase neînghețate să vadă câți or fi acolo în casă.

Ba chiar și atunci când, de bine, de rău, începea a se lumina de zi, ei nici gând să lase satele în pace. Abia după ce se făcea ziuă de-a binelea și oamenii ieșeau prin ogrăzi să adape vitele, să aducă în casă de foc, porneau și ei căne-cânește a ieși din sat, dar nu se duceau departe. Își alegeau o înălțătură de loc, de unde se vedea satul bine, își făceau culcuș în omăt și din culcușul cela cercetau casă cu casă, ogradă cu ogradă, fluturând din urechi la fiece behăit, muget, covițait.

Arme de vânătoare satele nici n-au prea avut, iar cele pe care le aveau au fost confiscate de ureadnici când începuseră marile frământări țărănești. Rămași față în față cu soarta, bieții oameni căutau și ei să se descurce care cum putea. Unii își luau dobitocul în casă, alții, dimpotrivă, mâneau cu vitele-n grajd, iar un biet nuielușean, căruia îi fătase tocmai scroafa în ajunul iernii, s-a văzut nevoit să-și petreacă nopțile în bordeiașul unde își ținea porcii.

Covițaitul neprihănit al purcelușilor aduna noapte de noapte ograda plină cu musafiri. Săracul om picura acolo într-un colțișor, ascultând noaptea întreagă cum turbă dihăniile, căutând să muște din ușa bordeiului.

Omul râdea de neputința lupilor, pentru că făcuse singur, cu mâna sa, o ușă trainică, de stejar, dar iată că într-o noapte dihăniile au izbutit să smulgă ușa cu țățâni cu tot. Gospodarul, nedormit cum era, ațipise pe mănunchiul de paie pe care

ședea. L-a trezit valul de frig ce năvălise așa, deodată, și a zărit ca prin ceață o coadă și două labe coborând în bordei. Lupul, după cum se știe, intră la pradă cu coada nainte.

Buimăcit de somn, neavând nimic la îndemână, omul s-a prins cu amândouă mâinile de coada hoțului și a început a trage lupul în bordei. Văzând așa treabă, lupul s-a răzgândit să mai intre. O vreme au tras cât au putut – unul la vale, altul la deal.

În cele din urmă, lupul s-a rupt din mâinile omului și a fugit, lăsând în bordei coada cu rădăcină cu tot. A fost plătită coada ceea cum nu se mai poate de scump, căci peste câteva rânduri de case lupul a pierit, ș-a tot zăcut acolo, pe-o margine de drum, până l-au cărat câinii pe la case.

La așa ceva lupii nu se așteptau și au pornit-o urlând peste sate, că se stingea focul în vatră. Rămase față în față cu destinul, satele se pierd rând pe rând în furtunile iernii, și casele se lasă la fundul omăturilor, și oamenii sărăcesc cu duhul, picurând gârboviți, neputincioși pe lângă vetre.

Frica – iată unul din dușmanii de căpătâi ai existenței umane. Frica îl macină, îl stinge, îl prostește pe om, și cel care până mai nu demult le înfrunta ușor pe toate, acum, deodată, începe a se lăsa pe tânjală. Că, ziceau cei deștepți și fricoși, dacă scris îți este s-o tragi, ai s-o tragi până la urmă.

Presentimentul declinului fatal se ține de noi de când ne știm pe lume. Și tot așa, casă cu casă, sat cu sat, fie ce-o fi, și-a zis Câmpia Sorociei. De ne este scris să pierim, vom pieri.

Dacă, firește, între timp nu se va isca o minune cerească...

* * *

Deci la o minune cerească râvneau țăranii și aveau dreptate în felul lor, pentru că, dacă am sta așa, mai pe îndelete, să frunzărim istoria neamului, filă cu filă, veac după veac, am putea ușor observa că în vremurile grele, în vremurile de

răscruce, când părea că gata, ni se stinge făclia și nimic nu ne mai poate salva, deodată, nici că mai știi cum și de unde, se isca o minune cerească, și după minunea ceea, încetișor, pas cu pas, zi cu zi, încetul cu încetul...

Nu-i vorbă, se abăteau minunile prin Câmpia Sorociei rar de tot și veneau, de obicei, primăvara, vara sau toamna, cât era cald și drumurile se țineau bine, iar acum, pe frigurile iestea, când peste tot e numai viscol, ger și urlet de fiară, vor porni ele la drum, vor putea găsi o lume necăjită în potopurile iestea de omăt?!

Domnul însă a vrut să se mai facă o minune, și iată că într-o dimineață, o bătrânică din Satul Mare se pomenește că nu mai are cu ce face focul. Și s-a supărat atunci mătușa. S-a supărat pe sine însăși.

De altminteri, s-a observat mai de demult că frica se ține de om atâta vreme cât omul e sătul și soba e caldă, iar cum toate prind a se răci, omului nu-i mai pasă de nimic. Drept care mătușa și-a plesnit palmele deasupra capului, zicând:

— Aracan de mine și de mine, să tremur eu în casa mea din pricina javrelor celea păclișite? Da și, m-o făcut mama în zodia iepurelui ca să mă tem și de umbra mea?!

Hotărâte cum sunt ele, femeile, la bătrânețe, iese mătușica din casă, leagă belciugele la ușă cu o sfoară, ca să știe vecinele că, iaca, nu mai este stăpâna acasă și, ocărând, rușinând lupii în fel și chip, o ia prin Valea Căinarului spre pădure.

* * *

Împreună cu pădurea, mătușa a devenit și mai curajoasă. A adunat o legătură de vreascuri – nici prea mare, nici chiar mică, așa ca s-o poată ridica de jos când se va opri să se odihnească.

Gârbovită de ani, încovoiată de sarcină, mătușa, ca să nu fie nevoită a tot căuta drumul, se întorcea pe pârția pe care și-o

LIBRIS | www.libris.ro
făcuse dimineciară, ducându-se la pădure. Și tot bodogănind de una-alta, ca să-și scurteze din drum, se pomenește deodată cu o dihanie spintecată zăcând de-a curmezișul părției.

Mai aburea, și sângele stropit pe omăt nu înghețase încă.

— Aracan de mine și de mine...

Mătușa lăsă legătura cu vreascuri jos pentru a-și face semnul crucii. Ceva mai la deal, de sub omăt se arătau rămășițele unei colibe dărâmate. Prinși de lumina zilei în drum spre pădure, lupii o fi dat de urmele babei și, fără a sta mult pe gânduri, s-au pus la pândă în cușma cea de paie turtită.

Dar, cum stăteau ei acolo, lingându-se pe bot, un blestem a venit peste dânșii și i-a trăsniț așa, că le-a fost de-a scăpării. Bătălia de lângă rămășița cea de colibă a fost una dintre cele mai crâncene. Jur-împrejur – omăt rupt cu labelle și mestecat, de parcă ar fi trecut o herghelie de cai. Sânge în colibă, sânge pe după colibă, sânge picurat, depărtându-se în lungul văii, spre pădure, iar una din dihăni, după cum s-a mai spus, a rămas pe veci să zacă la picioarele mătușii.

— Apoi, Dumnezeu s-o ierte, că eu mai mult așa, cu gura, iar încolo, n-am avut nimic cu dânșii...

Milostive și bune la inimă cum sunt femeile noastre, mătușa a iertat pe loc tot neamul lupilor, dar întâmplarea ca atare trebuia cât mai curând răspândită, căci, dacă vom sta să tănuim și lucrurile nemaipomenite care ni se întâmplă, ce rost ar mai avea viața pe lumea asta?!

Cutremurată de cele întâmplare, mătușa a aruncat legătura cu vreascuri în tindă, dar n-a mai avut când face focul. Degerată bocnă cum era, a cutreierat satul casă cu casă, înștiințând lumea că, iată, dat-a Domnul și li s-a venit de hac lupilor. A fost vai și amar de chelea lor, și nu că așa, pe ici, pe dincolo, da-i jupuiau de vii! S-or fi bătut ei cât s-or fi bătut, dacă unul n-a mai putut ține piept și amu zace spintecat, cu ochii sticliți de groază, cu botul plin de floace roșcate.

— Cum adică, floace roșcate?! Ai văzut tu lupi roșcați?

— Lupi roșcați n-am văzut, da lupoaică ce zace acolo, după sat, are botul plin cu mițe roșcovane, îmi fac semnul crucii...

Mițele celea roșcate au pus la mare încurcătură întreaga câmpie. Mă rog, lumea visase la o minune, cerul minune le-a trimis, dar de când, mă rog, minunile poartă cojocel și încă unul cu mițe roșcate?! Iar dacă nu a fost minune cerească la mijloc, atunci cine este el, apărătorul bătrânelor ce se întorc de la pădure cu sarcini de vreascuri în spate?!

Peste alte câteva zile, nu departe de Satul Mare a mai fost rănită o lupoaică, iar nu mult după aceea, pe iazul cel mare de lângă Boianca, alte trei fiare zăceau potolite pentru totdeauna.

Venea lume de pe lume să vadă cum zac lupii mestecați în omăt, cu blana zburlită, cu botul plin de mițe roșcate.

— O fi ajuns rugăciunile noastre la Cel de Sus și Domnul i-a pedepsit, ziceau oamenii cu jumătate de gură, pentru că mițele celea îi puneau la mare încurcătură. Pentru că, la urma urmei, se încăierau lupii ceia cu cineva, smulgeau din cineva mițele celea roșcate, atunci când le suna ceasul!

* * *

Oricum, iară începuse a se însenina peste Câmpia Sorociei și, împreună cu acel albăstrel de primăvară, au început a se însenina și frunțile oamenilor. Da las', măi cumetre, că nu se mai prăpădește el lumea. Printr-atâtea am trecut și ne-am descurcat, da-va Domnul, ne vom descurca și de astă dată. Că lupul cela îi fiores mai mult noaptea, când i se aprind ochii ca două lumânări și el urlă cât ce poate, da când îl vezi ziua-n amiaza mare și te uiți bine la dânsul – ia, o javră ca toate javrele. Ridici de jos o vargă, un bulgăraș și să vezi cum prinde a-ți da din coadă.

— Ce bulgăraș, bre, care coadă, când împlau dihaniile pe la case și rodeau din lemnul ușilor?!

— Hei, au ros ei cât au ros, dacă mai pe urmă, când li s-a venit lor de hac, când li s-a cerut să pună blana la bătaie...

— Cine le-a venit de hac?

Aici însă marii noștri atotștiutori, marii noștri viteji căutau să schimbe vorba, pentru că, oricum, nu atât ei, cât tainicul cela apărător al câmpiei le-a venit lupilor de hac, și, deci, să fim atenți cu meritele noastre, să nu ne întrecem cu măsura...

Pe de altă parte, o asemenea întâmplare nemaipomenită tot nu putea răsări orișiuunde. Rugile noastre au ajuns la cer, asta o spunem să se știe peste tot, pentru că, dacă nu ne vom mai lăuda unii pe alții, de unde alta or afla copiii din ce neam viteaz și destoinic ne tragem?!

Și iară marii noștri făloși pornesc a vâsli printre pilde și tâlcuri, povestind cum s-au tâmplat toate, pe când cei mai tăcuți și mai plini de minte chibzuiau în sinea lor că o asemenea mare minune nu poate sfârși aici – ceva-ceva mai urma să se întâmple... Ei, și apoi, datina din bătrâni îi cere omului, atunci când i se face un bine, să-l mulțumească pe binefăcător și, deci, răbdare, oameni buni, răbdare...

A-i fi cuiva dator cu ceva fără să știi bine cui anume și cu ce îi ești dator, asta e una din cele mai grele încercări pentru țăran. Așa necărturari cum erau, sătenii din Câmpia Sorocii știau că binele ce ți se face trebuie răsplătit cât nu-i târziu, altminteri va mai trece o vreme, vei mai ajunge la o mare strâmtoare, vei tot aștepta să-ți vină de undeva o mână de ajutor, dar, știindu-te gros de obraz, ajutorul cela poate să vină, dar poate și să nu mai vină.

* * *

Mai spre primăvară, când grijile pământului au început a-i coborî de pe cuptor pe marii cugetători ai sărăciei, doi nuielușeni se întorceau într-o noapte de la Pământeni, de la

iarmaroc. Sau că avuseseră ceva de vândut, sau cumpăraseră, oricum, a fost acolo ceva la mijloc pentru care se cuvenea de băut un aldămaș, iar când se ajunge la un pahar de vin, omul nostru uită de toate. Abia când crâșmărița a ieșit să toarne gaz, nuielușenii și-au dat seama că e vremea de pornit spre casă.

Fiind noapte târzie, și ei, amețiți cum erau, ce și-o fi zis: s-o luăm, bre, pe de-a dreptul. Omăturile, de cum a întors-o spre primăvară, zăceau grele, îndesate, așa că piciorul nu se mai prăbușea la fiecare pas.

Drumul spre casă e unul din cele mai frumoase drumuri pe lume, și veneau cei doi cumătri veseli și binevoitori cum nu se mai poate. Vânt slăbuț, frig puțin, mai mult răcoare decât frig și, în tot lungul, în tot largul cerului – o lună plină cât un chip de fată mare.

*I-i-i-i, ș-am avut o cărărușă
Pân' la mândrulița-n ușă...*

De lupi uitaseră cu totul cei doi nuielușeni, și nu e lucru de mirare dacă ținem seama de faptul că vinul din crâșma de la marginea iarmarocului era un vin bun, des, de la codru. Se prea poate însă ca ei să nu fi uitat de lupi, dar, afumați cum erau, ce și-au zis: mama lor și răzmama!

Că, iaca, vremea e spre primăvară, și lupii ceia, oricât ar fi ei de hapsâni, odată și odată trebuie să-și găsească și ei o gagică, s-o tot poarte cu vorba de azi pe mâine, cum se obișnuiește, mă rog, printre lupi. Apoi, când i-o veni rândul să fete, s-o ajute să-și înjghebe colo un culcuș, că, de, așa e de când lumea...

* * *

Câmpuri albe, nesfârșite se tot desprind de sub geana zării. Și încă o vale, și încă un deal. Cerul ba urcă, ba coboară, luna bate din plin, topind noaptea până hăt-hăt. Un sat

adormit se arată în vale și așa adormit rămâne în urmă, un alt sat cu câteva ferestruici luminate se vede colo sub pădure și, oricât ar fi de târziu, dar iată că lumina celor două ferestre îi găsește în largul câmpurilor și le clipește, le clipește, vrea să le spună ceva...

Ș-au tot mers cei doi nuielușeni frumos și bine, mai cântând, mai pălăvrăgind de una-alta, iar când să iasă din Valea Cuboltei, se pomenesc cu trei perechi de lumânări aprinse pe-o muchie de deal. Peste fiecare pereche de lumânări – câte două urechiușe ațintite, iar ceva mai jos, dihăniile se lingeau pe bot la vederea marelui ospăț ce-i aștepta.

— Apu, măi cumătre, din valea asta nu mai ieșim noi, a zis nuielușeanul care avea o vărguță subțioară.

— Poate-om scăpa, a spus cel care nici vărguță n-avea.

Au stat de-au cugetat o vreme, după care nuielușenii au cercat a se preface că lor în cu totul altă parte le e drumul, dar las' că nici lupii nu erau proști. A urmat o joacă foarte răspândită printre copii – fac un pas oamenii, se mișcă din loc și lupii, se opresc oamenii, se opresc și lupii.

Nu, și-au zis, în cele din urmă, cei doi drumeți: dacă-i luăm așa, pe față, degeaba. Mai bine îi luăm cu viclenie. Și, tot strigând la dâșii, grozăvindu-se și făcându-se că vin asupra fiarelor, furau cu spinarea înapoi, cotilindu-se la vale, dar o asemenea șiretenie nu a mai plăcut lupilor.

S-au săltat și au pornit câteșitrei asupra lor.

— Doamne, scapă-ne, că altul n-are cine ne scăpa!...

Nuielușenii își făceau în mare grabă cruce, își luau iertăciune de la rude, de la vecini, de la cei de acasă, căci, pesemne, atâta a fost să fie al lor, dar stai-stai-stai...

Se pare că prea devreme au luat-o ei cu bocitul. Ceva li s-o fi năzărit lupilor, căci, de unde erau gata să se repeadă, prind a scurma omătul cu labele, hârâie fioros într-aiurea. Apoi au stat nemișcați, frunzărind cu botul vântulețul ce adia ușor din vale.